

Kommunerna och EMU - praktiska konsekvenser av den gemensamma valutan, euron.

Konsekvenser i och utanför EMU

I december 1995 bekräftade Europeiska rådet att den tredje etappen av Ekonomiska och Monetära unionen (EMU) skall inledas den 1 januari 1999. Härmed kommer de länder som deltar i denna tredje etapp - valutaunionen - från starten att ha en gemensam valuta - euron - och en gemensam penningpolitik. Ett svenskt deltagande i valutaunionen får konsekvenser på en rad områden. Även om Sverige inte deltar från början utan kommer med senare alternativt att vi väljer ett utanförskap, kommer införandet av valutaunionen att få betydelse även för Sverige och svenska kommuner.

Tidplan för tredje etappen av EMU

Hösten 1997	Beslut i riksdagen om Sverige ska eftersträva att delta i EMU eller inte.
Våren 1998	Beslut i EU om vilka länder som deltar i EMU från 1999.
1 jan 1999	Valutaunionen bildas. Euron införs som gemensam valuta.
Senast 1 jan 2002	Sedlar och mynt i euro introduceras
Senast 30 jun 2002	Sedlar och mynt i nationella valutor har växlats in.

Påverkan på kommunsektorn

Om Sverige väljer att delta i valutaunionen får det en rad praktiska konsekvenser bl.a. med avseende på penningpolitiken, riksbankens ställning och statens upplåning i euro. Mycket tyder dock i dag på att Sverige inte deltar från början. Direkta EMU-effekter förväntas därför framför allt uppstå i verksamhet som kommer i kontakt med exportindustrin där kontraktvalutan kan komma att övergå till euro. I finansiella sammanhang kan kommuner komma att påverkas i så måtto att europupplåning kan komma att ersätta tidigare europeisk valutaupplåning. Ett utanförskap skulle troligen få motsvarande konsekvenser.

Avtal

På lagstiftningsområdet har en inventering gjorts av staten över de bestämmelser i lagar och andra regelverk som måste ändras för att euron skall kunna införas i Sverige. Bestämmelser om kontraktskontinuitet, dvs den fortsatta giltigheten av gällande kontrakt vid en övergång till euro, kommer att tas in i en särskild rådsförordning som antas av EU. Någon särskild lagstiftning bedöms därför inte vara nödvändig i Sverige. Sammanfattningsvis gäller för flertalet avtal att en övergång till euro inte utgör grund för hävning eller omförhandling. Eventuella tvister får i stället lösas genom sedvanlig avtalstolkning eller tillämpning av allmänna avtalsrättsliga principer.

De basbelopp som avser tiden före ikraftträdandet av valutaunionen kommer sannolikt att omräknas till euro i en serie från 1960 och framåt. Under en övergångsperiod kan det bli aktuellt att fastställa basbeloppet årligen i såväl kronor som euro. Denna fråga är föremål för fortsatt statlig utredning.

På fastighetsområdet behövs regler om hur inteckningarna, dvs inskrivningarna i inskrivningsregistret, skall omräknas till euro. Det finns också behov av regler som gör det möjligt att byta ut pantbrev angivna i kronor mot pantbrev i euro. Även här pågår en statlig utredning om vilka anpassningar som behöver vidtas.

Påverkan på kommunsektorn

Kommuner har ingått ett betydande antal avtal med ekonomisk innebörd. Allt från hyresavtal till avtal om att tillhandahålla tjänster i den kommunala serviceproduktionen. Utgångspunkten är att dessa omfattas av kontraktskontinuitet och i huvudsak inte påverkas av ett eventuellt valutabyte. Praktiska konsekvenser förknippade bl.a. med räntejustering bör kartläggas och åtgärdas före valutaväxlingen genomförs. Något omedelbart behov att hantera valutaproblematiken finns inte så länge beslut saknas om Sverige ska delta i valutaunionen eller ej. Kommunförbundet återkommer med ytterligare vägledning om hur avtalen bör utformas om frågan om ett medlemskap blir aktuellt.

Informationssystem

Anpassningen av informationssystemen utgör ett viktigt område vid övergång till euro, inte minst i den offentliga sektorn. Problem uppstår framför allt i gränssnittet mot externa system. Finansdepartementet gör bedömningen att hela den offentliga sektorn bör använda svenska kronor i sina interna system under övergångsperioden fram tills dess att nya sedlar och mynt satts i omlopp.

Påverkan på kommunsektorn

Kommuner har ett omfattande IT-stöd bl.a. för ekonomisk redovisning och i form av verksamhetsstödjande system. Till den ekonomiska redovisningen finns ett antal interna och externa system knutna. För att överblicka konsekvenserna av valutasamarbetet bör en inventering av befintliga system ske med utgångspunkt i vilka anpassningsbehov som kan komma att uppstå vid en eventuell övergång till euro. Konverteringsprogrammen som kan komma att behöva användas måste bl.a. klara av att räkna om kronor till euro och hantera budgetposter i dubbla valutor.

Ekonomisk redovisning

Alla statliga myndigheter och helst hela den offentliga sektorn bör enligt finansdepartementets bedömning använda svenska kronor i sin redovisning fram till dess att sedlar och mynt tas i bruk. Övergången till euro i redovisningen bör ske vid ett kalenderårsskifte.

Påverkan på kommunsektorn

Ekonomisk redovisning kan schematiskt delas upp i extern- och internredovisning. Fr o m 1998 regleras externredovisningen genom en ny kommunal redovisningslag. Av lagen framgår det även att kommunen ska upprätta en sammanställd redovisning, koncernredovisning, i vilken de kommunägda företagen ska ingå. Internredovisningen styrs i främst genom interna redovisningsprinciper men även av lagstiftning om självkostnad och av uppgiftskyldigheten till räkenskapsammandraget som ligger till grund för nationalräkenskaperna. Externa krav på redovisning i euro, hantering av dubbla valutor i försystemen samt krav på budgetering i euro bör ingå i inventeringen av effekterna av ett eventuellt medlemskap i den gemensamma valutan.

Finansiella transaktioner

Även om Sverige inte deltar från början i valutaunionen kommer värdepappersmarknaden i Sverige att påverkas. Redan nu har enskilda aktörer på penningmarknaden aviserat att de kommer att emittera euroobligationer redan år 1999.

Påverkan på kommunsektorn

Införandet av euron som en gemensam valuta kommer att medföra en betydligt större valutamarknad för de som deltar i valutasamarbetet. Detta kommer för kommuner att innebära möjligheter att låna och placera pengar på en betydligt större inhemsk marknad än vad som varit fallet tidigare. Nya aktörer och finansiella marknader kommer att bli en naturlig följd av ett valutasamarbete och en gemensam valuta. I inventeringen bör bl.a. ingå att bedöma kreditrisker liksom en omvärdering av gjorda avgränsningar i anvisningar för medelshanteringen med avseende på motparter och marknader. Även frågan om kreditvärdering i form av rating av den egna verksamheten kan komma att få ökad betydelse i ett läge då Sverige avser att bli medlem i valutaunionen.

Handel

En valutaunion kommer att förändra det europeiska företagsklimatet, vilket kommer att få strategiska och praktiska konsekvenser för svenskt näringsliv oavsett om Sverige deltar i unionen eller inte. Bland annat innebär en gemensam valuta att den inre marknaden blir mer transparent - priser och kostnader blir mer direkt jämförbara. Även om Sverige inte deltar från början kommer troligen näringslivet successivt att börja använda euron som kontraktvaluta.

Påverkan på kommunsektorn

Oavsett om Sverige avser att delta i valutasamarbetet eller inte görs bedömningen att en stor del av exportindustrin kommer att överge kronan till förmån för euron. Kommuner köper f.n. varor och tjänster för cirka 100 mdr kronor varje år. En del av kommunens leverantörer kommer med all sannolikhet att offerera och fakturera i euro i stället för kronor. Särskilt tydligt kommer detta att märkas bland exportföretagen. I en inventering bör ingå att bedöma i vilken utsträckning kommunen kommer att beröras av detta.

Prisjämförelser

En övergång till euro innebär att all prisinformation kommer att påverkas. Det är givetvis viktigt för konsumenterna att under en övergångsperiod kunna jämföra priserna i euro med de gamla priserna i svenska kronor. Det är därför sannolikt att dubbel prisinformation, dvs prisangivelse i både euro och svenska kronor, kommer att lämnas under en övergångsperiod.

Påverkan på kommunsektorn

En betydande del av tjänsteproduktionen som kommuner erbjuder är prissatta i taxor och avgifter. Under en övergångstid är det viktigt att kommunen informerar om sina taxor och avgifter så att allmänheten förstår värdet av euron i jämförelse med kronor. Om Sverige väljer att delta i valutasamarbetet är det viktigt att prisjämförelse sker så snart valutakurserna låses. I kommunens inventering bör ingå att analysera hur prisjämförelser kan genomföras.

Euron och konsumenterna

En anslutning till valutaunionen innebär påtagliga förändringar för allmänheten i dess egenskaper av konsumenter. Detta manifesteras ytterst i att svenska sedlar och mynt kommer att bytas ut mot euron som blir ett legalt betalningsmedel. I ett övergångsskede kommer både euro och svenska kronor att gälla som betalningsmedel. Omfattningen av informationen till allmänheten i samband med upprättandet av valutaunionen beror självklart på om Sverige kommer att ansluta sig till unionen eller inte.

Påverkan på kommunsektorn

Som tidigare nämnts vänder sig en betydande del av den kommunala tjänsteproduktionen till allmänheten. I kontakten med allmänheten är det inte minst viktigt att kommunen bidrar till att öka förståelsen för eurovalutan med avseende på avrundning och omräkning. Samverkan bör ske med exempelvis konsumentorganisationer, handeln och banker som har till huvuduppgift att informera allmänheten om euron.

Anpassning till nya sedlar och mynt

Genomförs valutaunionen som planerat kommer de nationella sedlarna och mynten att ersättas med euron under en övergångsperiod på cirka 6 månader. En euro kommer värdemässigt att utgöras av 100 cent. Utseendet och valörerna på sedlarna är fastställda medan myntens utseende fortfarande diskuteras. I ett övergångsskede kommer växlingen att innebära att en ökad penningmängd finns i omlopp vilket får praktiska konsekvenser.

Påverkan på kommunsektorn

Den dubbla valutahanteringen kommer vid ett medlemskap i valutaunionen att medföra merarbete för de som har att handskas med likvida medel. Troligen kommer detta att vara mest påtagligt i början av växlingsperioden. I en inventering bör ingå att kartlägga vilka praktiska konsekvenser som uppstår i verksamheter som har att handskas med likvida medel. Exempelvis kan vissa mynt- och sedelautomater komma att behöva byggas om för att kunna ta emot de nya sedlarna och mynten.

Information

Förberedelsearbetet med införandet av en gemensam valuta, euro pågår inom i stort sett alla områden. Antingen Sverige väljer att medverka i valutaunionen eller inte, kommer införandet av en gemensam valuta att innebära konsekvenser för en rad verksamheter.

Påverkan på kommunsektorn

För att underlätta övergången till en gemensam valuta alternativt ett utanförskap bör kommunen inventera på vilket sätt information ska lämnas. Vid en inventering kan det finnas anledning att ta del av information som andra företag, organisationer och myndigheter producerar. Nedan följer några exempel på organisationer, myndigheter och företag som arbetar med förberedelser inför en gemensam valuta.

Svenska Bankföreningen

Sveriges riksbank

Affärs- och sparbankerna

Statistiska Centralbyrån

Riksskatteverket

Konsumentverket

Svenska Kommunförbundet

Landstingsförbundet

Sveriges Arbetsgivarförening

Industriförbundet

Föreningen Auktoriserade Revisorer

Enator AB

WM Data

Bilaga: Checklista för euroförberedelser

Åtgärdas senast

1. Avtal

- hyresavtal
- leasingavtal

2. Informationssystem

- redovisning
- kundreskontra
- postgirot

3. Ekonomisk redovisning

- internredovisning
- externredovisning
- budget

4. Finansiella transaktioner

- anvisningar för
medelshantering
- rating

5. Handel

- leverantörsreskontra

6. Prisjämförelser

- fakturor
- intern information
- folder

7. Euron och konsumenterna

- fakturor
- intern information
- folder

8. Anpassning till nya sedlar och mynt

- automater
- p-mätare
- kontantkassor